

# Õpilasleht

Hind  
10 senti

NR. 8

16. NOVEMBRIL 1938

VII AASTAK.

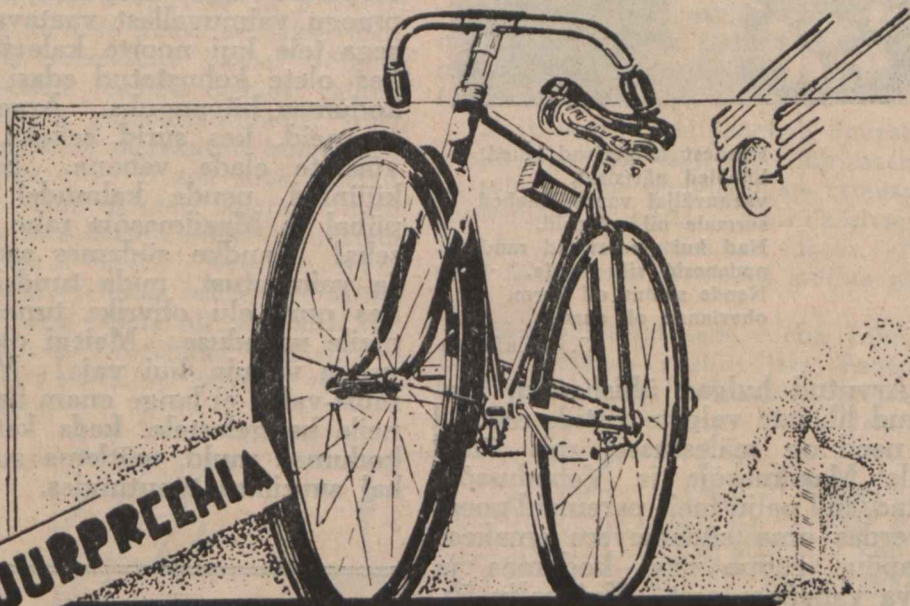
Tänavu on „Õpilaslehe“ aastatellijate suurpremiaks annetatud ETK poolt JALGRATAS

*Igäikel on suur võimalus saada  
tasuta jalgratta omanikuks*

Võimaluse selleks on kindlustanud endale igäiks, kes tellib „Õpilaslehe“ aasta-  
käigu, mis maksab ainult kr. 2.00.

*Poisid ja tüdrukud, kasutage oma taskuraha kasulikult!*

„Õpilasleht“ on mitmekülgsema ning huvitavama sisuga noorteleht.



**SUURPREEMIA**

**JALGRATAS**

# Süüdakem tulel!



Puudest langesivad lehed,  
lilleõied närtsisid,  
vaenuväljal vaprad mehed  
surmale nii suikusid.  
Nad kui purustatud rauda  
pudenesid vilu hauda.  
Nende saatus oli karm,  
ohvrienne oli surm.

(G. Steinfeldt.)

Arvutud hulgad ühishaudu, lõp-  
matud lihtsate valgete ristide metsad  
— need on mälestused, mis jätsid  
meile Maailmasõja ja Vabadussõja  
aastad, mil palju meie paremaid poegi  
ohverdas oma südamevere emakese  
maapõue rüppe oma kodumaa ja  
rahva vabaduse eest. Kui palju õh-  
kamisi tõusis neilt kangelasilt üles  
Taevase Isa poole elu viimsetel silma-  
pilkudel, kui nad mõistsid, et peagi  
lakkab süda löömast, nägemata ker-  
kimas vabadusepäikest. Kui palju  
palveid surijate huultelt, et ohver,  
suurim, mida inimene iialgi võib tuua  
isamaa altarile, poleks asjata.

See kõik oli siis, kui paljud teie  
vendadest-õdedest, kes nüüd juba  
suureks on sirgunud, olid alles väi-  
kesed; siis, kui paljudele neist laulis  
unelaulu kahur, kui nad hirmunud  
silmil otsisid varju ema rüpes.

Ei iialgi enam sõda — lau-  
susid miljonite huuled; iialgi enam  
verevalamist. Kuid ei möödunud  
kuigi palju aega, kui sõjajumal Mars  
jällegi hakkas täristama relvi. Ja isegi  
niikaugele ähvardas ta minna, et al-  
les hiljuti oleks süüdanud vaenulök-  
ked Euroopas. Kuid veel pole unu-  
nenud kõikjal need koledused, mis  
rahvad läbi elasid Maailmasõja päe-  
vil.

Noored! Vabadus, mida praegu  
maitsete, on maksnud suuri ohvreid,  
seepärast ärge unustage neid, kes  
praegu vaimuvallast vaatavad uhku-  
sega teie kui noorte kalevite päale,  
kes olete kohustatud edasi töötama  
kodumaa hüvanguks. Ärge unusta-  
ge neid, kes surid selleks, et teie  
võiksite elada vabana. Süüdakem  
küünlad nende kalmudel surnute-  
pühal ja Maailmasõja rahu mälestu-  
seks! Kandke südames sama usku  
ja vaimustust, mida tundsid need,  
kes oma elu ohvriks tuues võitsid  
meile vabaduse. Meiegi oleme val-  
vel ja valmis, kui vaja! Meie sini-  
must-valge ei lange enam iialgi, kuid  
neile kangelastele, keda katab vaba  
kodumaa muld, mõtleme surnutepü-  
hal suurimas tänutundes.

K. Joost



# MAAKERA NÄRVID

- KAABLITEVÖRK ÜHENDAB MAA ERIOSAD
- KUIDAS TEOSTATI KAABLIPANEK
- MISSUGUNE ON MAA NÄRV

Kõneldakse, et mere sügavusis elutsevad koletised vahetevahel tõusevad pinnale, teevad laevameestele metsikut hirmu ja vajuvad siis taas sügavustesse. Keegi ei või siiski kindlasti väita, kas neid merekoletisi ehk „meremadusid“ üldse on olemas, kuigi neile on antud ladinakeelne nimi — „Scolioplus atlanticus“.

Aga merepõhja kaableist, metalseist meremadudest teame, et need kui „maakera närvid“ kulgevad merepõhjas — kord kõige pimedaimas orgudes, kord jälle üle hämarduvate merealuste mägede. Kohati on need vajunud sügavale mudasse, kohati jälle vee-aluste kün-gaste vahele pinguli tõmmatud, kaetud merielukatega ja keerdunud mererasvudesse. Need tuhandete kilomeetrite pikkused metallist meremaod on inimeste kätetöö, inimeste leiutis, inimeste valmistatud ja merre paigutatud.

\*

Malakka ja Sunda saartel esineb Inosandra Gutta nimeline puu, mis kasvab kuni 24 meetri kõrguseks ja 2 meetri paksuseks. Sellest puust saadakse mahla, millele merealune kaabel võlgneb oma olemasolu. Sellest mahlast valmistatakse nimelt gutapertš-nimelist ainet, mida tarvitatakse merekaabli isoleerimisainena. See aine oli aga siiski väärtusetu seni, kuni leiutati aparaat, mille abil saadi merekaabli ümber valmistada jätkukohtadeta kate. Werner Siemens, elektrotehnika isa, ehitas sellise aparaadi, ning nõnda oli võimalik valmistada täiesti isoleeritud kaableid, — selliseid, mis on täiesti kaitstud vee mõjutuste vastu.

Aastal 1850 laskis inglane John W. Brett merepõhja esimese veealuse kaabli, Doverist Calais'ni (Inglismaalt Prantsusmaale). See oli ühekordne gutapertšiga kaetud vasktraat. Ühe terve päeva saadi selle abil telegrafeerida, siis see mähkus ühe kaluri võrku. Viimane uuris üllatunult „merikasvu“. Aga veelgi suurem oli ta hämmastus, olles lõiganud „taime“ katki ja leidnud selles olevat hiilgava metalli. Ta pidas seda kullaks ja vedas traati merest niipalju välja kui jaksas ning oli oma leiu üle ülimal määral õnnelik. Kuid sellega lõpkeski kogu selle kaabli lugu.

Järgmisel aastal pandi samasse kohta uus, tugevam kaabel. See tehti nelja-juhtmeline ja kaeti gutapertšiga ning kinnitati veel tugevate raudtraatidega.

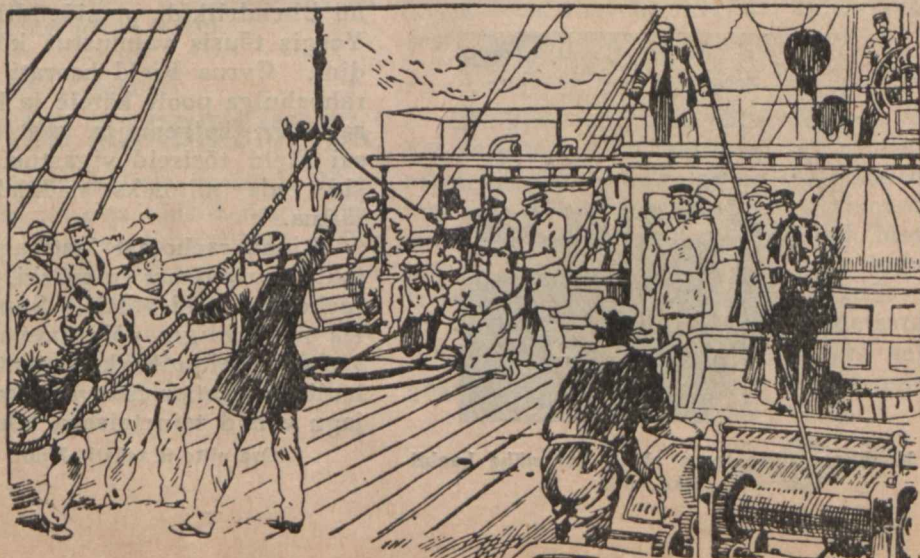
Varsti seejärel asetati kaabel Inglismaalt Iirimaale ja Belgiasse, ning Siemensi juhatusel ühendati Kroonlinna kindlus Peterburiga.

Kõik need kaablipanekud õnnestusid siiski nagu ime läbi, sest põhjaasetamine toimus ilma mingisuguste ettevaatusabinõudeta niihästi kaabli käsitlemise kui ka võllilt jooksmise suhtes. Need vead läksid aga hiljemini kalliks maksma.

Kõigepäält sai seda tunda John W. Brett, asetades kaablit läbi Vahemere Sitsiiliast Alžeeri. Kaabli vettelastud

Järg lk. 4

Juuresolev pilt kujutab inglise aurulaeva „Great Easterni“ meeskonda, kes on mitmekuise pingutava töö järel siiski viimaks leidnud katkenud kaabli (1865. a.).



## MAAKERA NÄRVID

osa vedas suure hooga võlli kiiresti pöörlema ja meri neelas kogu kaabli. Ka teine Brett'i üritus lõppes samal moel ning seega oligi lõpp tema kui kaabli-asetaja töö.

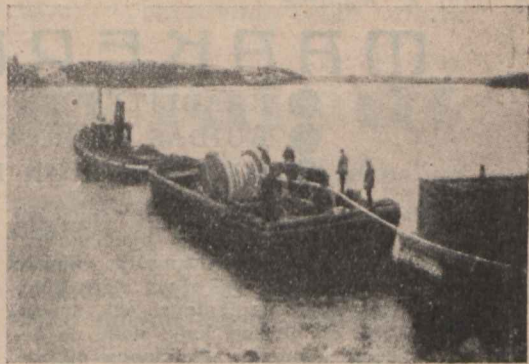
Rulli pöörlemise takistamiseks leiti, et laskevõlli on tarvis varustada eriti tugevate pidur-seadeldistega, et raske kaabel ei saaks võlli oma rõhumisega isenesest liikuma panna. Lisaks märgati, et tingimata peab muretsema niisugused aparaadid, millede kaudu elektrimõõtmiste abil võidakse igal hetkel veenduda, kas põhjalastud kaabel, sedamööda kui see jookseb vette, on täiesti korras.

Siemens valmistas tarvilikud aparaadid, ja ühes oma vennaga läks tal korra asetada kaks kaablit läbi sügava Vahemere.

Kuna mere-alune kaabel telegrafeerimist ei takistanud, tekkis mõte luua samal teel ühendus ka Uue- ja Vana maailma vahel. Mõttele räägiti muidugi poolt ja vastu. Vastuseisjad arvasid, et pika tee tõttu elektrivool ei suudagi jõuda ühest kaabli otsast teise, vaid lihtsalt „kulub ära“, sest Iirimaalt Newfoundlandi on ju ometi 3000 kilomeetrit.

Leidus aga ka neid, kellele mõte meeldis. Eriti pooldasid kaablipanekut 2 meest: inglane Canning ja ameeriklane Field. Nende ettevõttel asutati aktsiaselts, mis hakkas kohe energiliselt tegutsema.

Mõni kuu hiljem oli juba kaabelgi valmis. Pool sellest laaditi Ühendriikide purjekale „Niagara“, teine pool aga inglise päritoluga „Agamemnonile“ ja sõit algas ulgumerele. Laevad kohtu-



Kaabli asetamine merre

sid umbes poolel teel Iirimaalt Newfoundlandi, kus kaablite otsad ühendati. Algas suur juubeldus keset ääretut veevälja ja siis liikus kumbki laev juba oma kodumaa poole, „uputades“ kilomeetrite viisi kaablit Atlandi ookeani põhja — 1500—2000 meetri sügavusele.

Agaga ega kõik läinudki nii libedasti. Nii näiteks ilmus „Agamemnoni“ lähedale kord vaalaskala ja ähvardas sabaga kaabli purustada, aga — jättis veel! Kord jälle tahtis „Niagara“ tagant võoras laev läbi sõita. Jälle oli kaabel hädaohus. Hoiatuseks lasti õhku kahuripauk. Pargas aga sõidab edasi. „Niagaral“ ollakse juba meeleheitel ja saadetakse välja uus mürsk — otse üle pargase lae. Nüüd alles taipas pargase kapten hädaohtu ja eemaldus, kuna „Niagaral“ hingati jälle kergemalt: „Kaabel on päästetud!“

Saabus viimaks 4. aug. 1858 — päev, millal mõlemad kaabliotsad kinnitati kaldale, üks siia-, teine sinnapoolse Atlandi ookeani.

Kuninganna Victoria saatis telegrammi Ühendriikide presidendile ning New-Yorgis tõusis vaimustus kõrgema kraadini. Cyrus Field haarati vaimustatud rahvahulga poolt kätele ja kanti hõisete saatel... haigemajja, sest rahvamurrus sai Field tõsiseid vigastusi, mis sundisid teda mitmeks nädalaks haiglasse jääma.

Linna raekojast lasti aga rakette ja tehti suurepäraselt tulevärki, mille juures raekodagi tuld võttis. Suur hoone põles nagu hiigla võidutungal, kuid rahvas ei mõelnudki kustutustöödele, vaid laulis ja tantsis tänavail: kaks maailmajagu võisid teineteisega kõnelda.

(Osa pilte ja teksti „Nuori Voima“ järgi.)

Järneb



Kaablipanemise laeva ahter, kus näha kaabli-laske rull.

# ME SUUGEGA OMA SUUGEGA



H. Oja, Võõbste

## Sügis

*Tormitsevad tugevad tuuled —  
ilm on nii külm.*

*Puhumas on talvetaadi huuled  
ja loodus nii sünge ja karm.*

*Võimsalt kohisevad puie ladvad,  
päike nii kartlik ja hell.  
Kõik ootavad, et talv neid matab,  
kui heliseb vaikuse kell.*

*Taevas on hall ja tinakarva,  
kuulda on sügisnuttu.  
Päikegi paistab juba harva.  
Igalpool märgata elavat ruttu.*

Evald Kirss, Kastre

## SÜGISMETS

Kõnnin metsas. Kurvalt kahisevad kased. Haabadel on juba lehed langedud mustavale mullale. Kõik puud on paljad ja vinge tuul jalutab nende vahel, vilistades kurba sügislaulu.

Siin-sää! krabistab väike hall linnuke pelglikult oksalt oksale. Kaugemal metsarajal hüppab valgekõrvaline haavamand, kuid siiski vaikselt.

Vana määnd tukub uniselt, oodates kurbuses tormi-iilide väljasuremist ja talvetaadi tulekut. Väikesed kuused, mis muidu üha lõbusad, on vajunud tujuka sügise all kõssi. Kogu metsast on kadunud suvine lõbu ja ilu.

A. Koplivee, 15 a., Paldiski

## ÄPARDUNUD MARDIKSMINEK

Oli talvekuu üheksas hommik. Metsatalu pereisa ja -ema tõusid, nagu argipäeval maal ikka, varakult üles. Väli- sed tööd olid küll lõppenud, aga üks toas ole alati „nokitsemist“, nagu pereisa Jaak armastas ütelda. Ema hakkas pliidi juures askeldama, Jaak meisterdas köögi nurgas luuda.

L.

Köögi kõrval asuvast magamistoast polnud pääliskaudselt midagi kahtlast kuulda, olgugi, et sääl kees palavikuline teoreetiline ettevalmistus mardiksmineku vastu. „Sõjanõu“ pidajaiks olid Metsatalu perepojad Ats ja Lembit. Oli ju neil see esimene kord elus mardisandideks minna ja selletõttu võeti asja väga tõsiselt. Korruga katkestas poiste mõtiskelu isa hääl köögist: „Täna juba jällegi mardilauapäev. Ei tea, mida tänavu martidele anda. Meil on teisi ikka igal aastal käinud. Või nad tänavugi tulemata jäävad.“

„Mardid toovad alati õnne, ega neid või halvasti kohelda. Toome varakult aidast õunu ja pähkleid, omalt poolt kudusin ka paari kindaid, need annan kõige tragimale mardile, siis lähevad tuleval aastal lambad hästi edasi,“ lausus pisut ebausklik ema.

„Tõsi neh! Mardid peavad ikka hää saagi saama,“ nõustus isa.

Poisid kuulasid teises toas vagusi vanemate sõnu. Lõpuks sosistas Lembit: „Küll neile martidele naeratab hää õnn, kes täna õhtul meile tulevad.“ — „Peaks meil ka nõnda vedama!“ ohkas Ants.

„Vaevalt. Teised peremehed ei usu enam niipalju martide õnnetoomisse kui meie isa.“

Poisid vaikisid viivu. Korruga sosistas Ants vaevukuuldavalt, kuid rõõmsasti.

Oli pime sügisene õhtu. Vahetevahel lasi kuu küll taevalaotusel ujuvate pilverüngase vahelt mõne valguskiire maa pääle, kuid seegi oli õige ähmane, sest kerge pilv kattis ikkagi kuud. Metsatalu poole hiilisid vargsi kaks kuju. Indiaanlane ja kurjakuulutav öökull.

Käratult hiilis kaks varju Metsatalule lähemale. Olles akna kaudu selgusele jõudnud, et teisi marte toas pole,

astusid indiaanlane ja öökull kotta, kus algasid piuksuval häälel: „Laske mardid sisse tulla...“

Jaak avas toaukse ja mardid astusid mürinal sisse. „On aga uhked mardid! Pole sääraseid varem küll nähtud!“ hüüdsid toasolijad kui ühest suust. Poisid tegid toas igasuguseid vempe, hüppasid ja kargasid, kusjuures kukkusid kogemata õnneks tühja veevanni. Viimane juhtum võeti toasolijate poolt suure naerulaginaga vastu.

Viimaks väsisid mardid karutükke tegemast. Istusid pingile ja hakkasid haledal häälel andeid nuruma. Ema, kes pidas „indiaanlasest“ marti kõige tragimaks, otsustas talle kinkida kindad, kuna isa andis „öökullile“ kohe terve krooni. Ka muist maiustusist poleks mardid ilma jäänud. Nüüd aga juhtus midagi etteaimamatut. Väike Juku, Metsatalu pesamuna, kes oli martidest eriti huvitatud, hiilis salaja martide selja taha ja tegi sääl tähtsa avastuse.

„Isa, isa!“ hüüdis Juku, „ühel mardil on minu mänguhobuse rihm ümber!“

Nüüd oli kõigil selge. Välkkiirelt tõusid poisid püsti, kobades edasi ukse poole. Sulane Juhan oli aga ka juba jaol ja tõmbas ühel mardil maski pooleldi eest ära.

„Ants-ae!“ hõikas ema. Kuidagi pääsesid poisid siiski õue, kuid mujale mardiks mineku tuju oli neil täiesti kadunud.

„Oli aga see sissekukkumine. Juku tahaks küll kere pääle saada,“ sõnas Ants.

„Pole Juku selles süüdi. Ise mõtlesid säärase lolli plaani välja,“ viskas Lembit nüüd Antsule ette.

Tusaselt läksid poisid sauna, viskasid maskid eest ja ajasid igapäevased üliriided selga. Tuppa aga ei sõandanud nad enne minna kui isa neid kutsus.

Teisel päeval, s. o. mardipäeval, oli kogu küla ja koolgi Metsatalu poiste omapärasest sissekukkumisest kisa täis.



## ARVUSTUSI

Olen lugenud:

A. Koplivee, 15 a., Paldiski

A.

E. Kippel'i

### „Kui Raudpea tuli“

„Kui Raudpea tuli“ on ajalooline romaan, nagu juba päälkirjastki nähtub. Teose taustaks on sedapuhku võetud Põhjasõja sündmused — alates 1699. a., s. o. pääle suurt näljahäda, ja lõppedes Rootsi kuninga Karl XII lahkumisega Laiuselt. Nagu meie juba teame, oli kogu selle perioodi kestel Eesti talupoegadel raske katsumise aeg: esiteks tuli suures näljahädas laostunud majapidamised uuesti üles ehitada ja vaevalt oli see sündinud, kui julmad vene väed uputasid vere ja tulega üle kogu Virumaa idapoolse osa.

Teose sündmustik areneb mitmekesisest oludest ja selletõttu on ka siin palju päätegelasi. Romaan on jagatud nelja ossa. Teose esimese raamatu (I) esimese osa päälkiri on

**Talupoeg** ja siin käsitletakse talupoegade elu-olu pääle suurt näljahäda. Üllatavalt esineb siin päätegelasena meie juba ajaloost tuntud Tehvan Raabe (hüüdnimega Ronga Tehvan), kelle isikliku eluga siin põhjalikult tutvume.

Esimese raamatu teises osas, päälkirjaga **Kuningas**, tutvume Rootsi noore kuninga Karl XII lihtsa eluga ja ta vahva sõjaväega, kelle elavaks eeskujuks on kuningas ise. See osa lõpeb venelaste eelväe võitmisega Pühajõel, kus tähtsat osa etendab ka eesti talupoeg Tehvan Raabe.

Romaani teise raamatu (II) esimese osa päälkiri on **Narva**. Siin areneb elu jällegi uues õhkkonnas, nimelt pidutsevate Vene väeülemate ja tsaari enda juures. Tsaar, nagu aimates ette oma sõjaväe kaotust, lahkub isegi Narva alt, et mitte langeda suure kaotuse puhul häbisse. See osa lõpeb rootslasile võiduka Narva lahinguga.

Sama raamatu teine osa **Laiuse**, käsitleb kuninga ja ta sõjaväe talvitamist Laiusel. Tutvume kuninga vastutulelikkusega ümberkaudseile elanikele, nii talupoegadele kui ka kõrgemast soost kodanikele — eks sellest see tuttav „hää rootsiaja“ nimetuski. Teos lõpeb Rootsi vägede lahkumisega Laiuselt.

Romaani lugedes saame pildi, kuidas talupojad Rootsi kuningast lugu peavad ja oma lootused nii mõisa vägivallast kui ka venelastist pääsemiseks tema pääle rajavad. Kuninga Laiusel talvitamise üle on talupoegadel ütlemata häämeel, sest ometi on kord kuninga hoolitsev käsi nende ligidal, kes ei lase kunagi midagi ülekohtust toimida. Karl XII lahkumisega Laiuselt tunnevad talupojad end jällegi mahajäetuna, kui lastena, kes on kaotanud oma isa. Ega siis muidu lausuta (tsitaat teose lõpust):

Talurahvas aga vahtis neile kaua veel järele, sõnades pääd raputades nukralt: „Kuningas on läinud, ta on oma lapsed maha jätnud!“

Enn Kippel'i teos „Kui Raudpea tuli“, omab suurt ajaloolist väärtust ja ta on teretult teos kõigile, keda vähegi huvitab meie minevik!

## Veealused piilurid

Mustamere avarus. Selle sügavustes puhkavad uppunud laevad. Kuidas neid avastada? Väga lihtsalt.

Merel sõidavad kaks lotja. Nende pardalt on vette lastud rõdu, umbes selline, nagu maalrid kasutavad maja värvimisel. Kuid meie nimetame seda lehtlaks. Lehtla liigub põhja mööda ja temas istub vaatlust toimetav tuuker. Lodjal on aga veel teine tuuker — telefoniklapid kõrvadel.

All olev tuuker silmab mingi musta kogu. Ütleb kohe telefoni:

„Paremale!“

Lodjad käänduvad paremale ja seda teeb ka veeall olev lehtla.

Sõidetakse lähemale ja all olev tuuker näeb, et kivide vahel lebab pikk allveepaadi kere. Seda mööda ronivad väledad krabid ning peidavad end veekasvudesse.

Tuuker ronib lehtlast merepõhjale. Läheb ja pöörutab rusikaga vastu teraskatet.

„Ehee, see on ju „Orlan“! Näe, kus teine koha leidnud.

Ning teatab üles:

„Allveelaev „Orlan“.

Üleväl teatab tuuker meeskonna vanemale:

„Avastati „Orlan“.

„Väga hää.“ vastab vanem ja vaatab manomeetrit. Osut näitab 60 meetrit.

„Sobiv sügavus.“ pomiseb vanem.

All aga käib tuuker ümber laeva. Talle jõllitab vastu hulk kalasilmi. Mis elukas see siis on? Seeni pole veel keegi häirinud sügavuste rahu, ainult vajava laeva eest pidid kalad kõrvale põikama. Kuid see oli juba ammu ja kalad on juba selle vaikiva

laevu. Saagisime ja raiusime vee all puud, rauda, sõlmisime sõlmi, — neid võib meremehe moodi sõlmida viitteistkümmend liiki, kaevasime põhja, purustasime dünamiidiga kive, tükeldasime tulega rauda — lühidalt — tegime seda kõike tegeelikult, mida varem klassis olime teoreetiliselt õppinud.

Ja siis läksime veel sügavamale<sup>3)</sup>.

Ja mida sügavamale sukeldusime, seda kaugemale pidime merele sõitma.

Nii möödus õppuses kogu suvi.

## „ASOVI MÄLESTUS“

Esmakordselt läksin ma põhjaläinud laevale alles sügisel.

Kroonlinna sadamas lebas vana ristleja „Asovi Mälestus“, mille oli põhja viinud Englise miin 1919. a. Tuukrid hakkasid seda üles tõstma.

Esmalt tuli laeva keres olevale augule plaaster panna. Auk polnud aga väike — trammivagun mahutus sellest vabalt sisse sõitma. Ja plaaster polnud samuti väike — vähemalt suure maja värava taoline.

Tuukrid lasksid plaastri augule, lirsusid ligi ning mähkisid kettidega üle. Töödega rutati, sest Baltimerel on tormid sel ajal õige ohtlikud. Sellel päral töötati ka öösiti.

Oli kell kaksteist öösel. Meie vahetus läks tööle. Pidime kontrollima, kuidas plaaster kohal on ning pragusid mõõtma.

Mind riietati. Võtsin kätte elektrilambi ja laskusin vette. Liikusin ettevaatlikult ja hoidsin elektrijuhet, et see kuhugi kinni ei jääks, ega puruneks.

3) Sel ajal, kui meie õppisime, oli pehme skafandri rekord 62 meetrit. Nüüd seisab see 100 metriga tuuker Rõzi nimel.

Sest kui latern kustuks, oleks tegu sellest tintpimedusest pääsmisega.

Möödusin roostetanud plaatidest ja paindunud käsi puist. Need olid sammaldunud ja tileni rohelist. Sammal oli katnud päästerõngad, korstnad, masinate vasksed pidemed.

Jõudsin poordi ossa, kust plaaster algas. Sirutasin käe laternaga ette, et plaastrit jälitada, ja näen korruga kala. Seisab teine laterna kõrval, liigutab oime, silmisesb mind uniselt ning ei kardagi.

Ma polnud varem magavaid kalu näinud ja asusin lähemalt vaatama. Vaatan — korruga on laterna kõrval teine kala. Kuidas ma teda varem ei märganud? Vaevalt olin seda mõelnud, kui kusagilt kõrvalt juba kolmas juurde ujus, tema kannul neljas... Ja nii ilmnes laeva pimedast urgastest igasugu kalu. Tonksisid ninadega mu laternat nagu lollakad.

Havid, kogred, särjed ja ahvenad piirasid mind peagi sel arvul, et oli raske läbi klaasi vaadata. Ma hakkasin laternaga vehkima. Mõned vajusid killi pisut kõrvale, kuid teised käänasid ahnult külge.

Ronisin siis plaastri juurde. Valgustasin seda laternaga. Mõnes kohas oli plaaster tihedasti vastu laevakere liibunud, teisel olid suured praod, meetriga mõõta. Ja kus sa neid üles märgid — kõik tuli meeles pidada. Vahtisin plaastri igast küljest läbi, ronisin laevalaele ja valgustasin laternaga laevakülge. Rohakas pudelivalguses eraldasin hulga ripuvaid kepikesi.

Viisin laterna lähemale. Kepid hakkasid liikuma, oime liigutamata, silmi öörtama — oli suur kala-parv.

Läksin tagasi. Vaiksel, müürata, ettevaatlikult. Nagu kartsin müra teha. Korruga sattusin milllegi vastu. Ehmusin. Vaatan — kala. See tegi pöörde

Litsun telefoni kõrva vastu. Ülevaalt ei kosta kinku ega kahku.

Ma ei tunne enam, kas oman jalga või ei, need silmused on selle nii ära muljunud.

Ainult üks mõte on ajudes: kohe tuleb kas poolleks lõtkamine või jala otsast ära rebimine.

Parem juba jalg, mõtlen. Ja korruga kostab selgelt kõrvu:

„Mis sa küsisid?“

„Laske pump tagasi!“ karjün ma telefoni ning ei tunne enam isegi oma häält.

Signaalnööri pinget väheneb kohe, ning ma tõmban hinge tagasi. Vaatan: pump tuleb ikka alla poole. Sirutan käe, rebin pumba küljest signaalnööri valla ja kisin silmuse võõlt lahti. Alles siis hingangan kergendatult. Pisut toibudes sikutan jala praost välja. Jalg on aga nagu surunud — ajab aina pinde välja.

Ürtlen telefoni: „Tulen üles, tõstke!“

Kui kiiver maha kruviti, oli mul esimeseks küsimuseks:

„Miks te ei vastanud, kui ma kisasin?“

„Telefon oli rikkes,“ vastas üks kaaslasi. „Pidime teist kolm minutit parandama.“

Kolm minutit! Kuid mulle tundus, nagu oleks ma kolm tundi nööri otsas vaevelnud.

„Mis kord see on?“ pahandasin ma edasi. „Miks te telefoni järgi ei vaata? Sellelõttu piditte mind peagu poolleks sikutama.“

Nemad annavad aga vastu:

„Aga miks sa oma signaali järgi ei vaata? Tead küll, et tuukreil on vanasõna — looda telefonile, kuid ära unusta signaali!“



jest lahti löiganud. Vaatasin laengu tööd ja hüüdsin üles:

„Pump on lahti, laske tross alla!“

Lastigi. Selle ots tuli mu jalgade ette. Sidusin trossi pumba külge ja hüüdsin telefoni:

„Kinni — tõstke!“

Ülevalt vastati:

„On!“ ning hakati tõstma.

Roostene muda polnud veel kadunud veest, segas aknast vaatamist, samuti segas igasugune rauaraisu käitmist. Astusin kõrvale, et mind pumba tõstmisel kuhugi vahele ei surutaks, ja jäin vasema jalaga kinni. Kiskusin jalga lahti, kuid ei saanud. Kummardusin, lükkasin rauakolu kõrvale ja nägin, et mu jalg oli sattunud kitsasse laevalae prakku. Vaevalt olin seda märganud, kui mindki haarati ja üles tirima hakati.

Millest see siis tuli? Ma polnud ju midagi ütelnud!

Vaatasin üles pumba poole, mis nüüd juba üsna kõrgel pendeldas ja sain korraga asjast aru. Mu signaalnöör oli pumba külge kinni jäänud.

Kuidas ma tema ometi lahti lasksin!

Pump aga tõuseb kogu aeg ja kisub mind signaalnööripiidi kaasa. Venin nagu oleksin kummist, kuid neetud jalg ei vabane. Tõuseksin pumbaga koos üles, kuid jalg ei lase.

Mis nüüd!

Signaalnöör hakkas mind ikka enam pigistama. Olin nagu silmuses.

Kirjun telefoni:

„Stopp, tõstmine, stopp! Laske tagasi!“

Kuid ülevalt ei vastata, vaid tiritakse edasi.

Kas nad ei kuulnud?

Möirgan kõige jõuga:

„Tõstmine stopp!“



Möödusin roostetunud plaatidest ja paindunud käsi-  
puist. Sirutasin siis käe laternaga ette...

ja pistis kui pöörane minema. Nüüd tuli mõte, et mis ma hiilin kui varas, nagu kardaks ümarsilmiseid peremehi äratada? Ja põrutasin kõigest jõust jalaga vastu laevalage. Rebisin siis kolm korda signaali, et tõmmake üles!

Hommikul sõitsid poisikesed lootusikuga õngitsema. Heitsid õnged otse „Asovi Mälestusse“. Nemed muidugi ei teadnud, kuhu omad õnged heitsid ja kui palju sääl kalu oli. Kuid mina teadsin.

## Teine jagan

### TUUKRID TÖÖL

Silmus

Novorossiiski juures lebas merepõhjas õige vana sõjalaev. Oli otsustatud seda tükeldata, kuid masinad võimalikult tervelt üles tuua. Metallid ja masinaid on ikka vaja — mis nad merepõhjas roostetavad!

Hakkasime siis pürokseliiniga laeva lõhkuma. Pürokseliin on aine, mille lõhkevõime on märksa suurem kui dünaamiidil ja mis vees ei märgu. Välimuselt on see süütu — nagu kollane seep plekkkarbis.

Laskisime puruks laevalae ja kiskusime tükkhaaval üles. Siis asusime sisemuse kallale. Minu ülesandeks sai katlapumba kohalt lahitegemine.

Võtsin pürokseliinikarbi kätte ja sammusin mööda tuukripaadi redeli astanguid alla. Hoidsin karki hoolikalt käes, nagu poleks see laeng, vaid õrn portselanist tassikene, mis kukkudes kohe puruneb. Oieti ütelda, pürokseliinikarpi ennast võid suruda nii palju kui tahad, kuid sinna sisse on pistetud veel vasksed kapslid ja neis kapsleis on tujukas elavhõbeda ühend. Juhtub elektri kaabel, mis kapsli juurest paadini ulatab, kuhugi kinni jääma, ja juba lendadki kogu laenguga pisukesteks tükkideks. Ja

kinni jäämine võib kergesti ette tulla, sest päale laengunööri ulatab tuukrist paadini veel telefoni juhe, voolik ja signaalnöör. Nii et tuleb kõiki hooliga jälgida.

Laskusin ettevaatlikult alla, ei vaadanud korragi kaladele ega meduusidele, kes ümberringi askeldasid. Vahtrisin kogu aeg üles, et nöörid ja juhtmed segi ei läheks.

Kui ma siis korraaks silmad alla löin, nägin, et ripun otse laeva kohal. Kummaline näis selline laeta laev. Näis, nagu oleks ta terasene sisekond välja kistud, roided puruks murtud ja kattev raua plaadistik paberina kokku kägerdatud. Ja kõike seda oli teinud pürokseliini karbikene — samaaegune, nagu mul käes oli.

Ma ronisin laeva sisemusse, liikusin ettevaatlikult masinaruumi ja silmasin sääl põrandal pumpa. See polnud enam kava aega töötanud ning temasse oli kasvanud väikesi veekasvusi, konna karpe ning muud rohelist.

Asusin tööle. Asetasin pürokseliinikarbi pumba poltide juurde. Siis hüüdsin telefoni: „Laeng on kohal!“

Ülevaalt vastati: „Hästi. Tule üles!“

Paati tagasi jõudes, laskisin endal kiivri maha krivida, kuid tilikonda ei võtnud siiski seljast, kuna tuli kohe unesti vette ronida. Paat eemaldus ohtlikult kohalt. Siis ühendas meeskonna vanem elektrijuhmed. Kõik tardusid.

„Mauh!“ kostis korraga eemal vee all. Õhku tõusis suur veesammas purunedes klaasiseiks pähk-leiks. Kava kätsid sõõrid mööda veepinda.

Siis läks paat tagasi — lõhutava laeva kohale.

Ma laskusin alla.

Siin ujus aeglaselt roostepunast mudda. Pump oli küünil. Laeng oli ta nagu kääridega pöranda küil-

# 64 ruutu

## MALE 7

tagurid on suletud etturite taha. Kuid juba järgmisel käigul võib valge ometi välja tuua oma ratsu, ükskõik kumma, missugused sammud ehk õigemini hüpped ta oma ratsudega võib teha, seda näitavad samal joonisel mustad ruudud Rb1 jaoks ja mustad punktid Rg1 jaoks.

Üheks ratsu paremuseks on see, et ta võib tulistada vastasmalendeid, ilma et ta satuks ise selle otsesse hädaohtu.

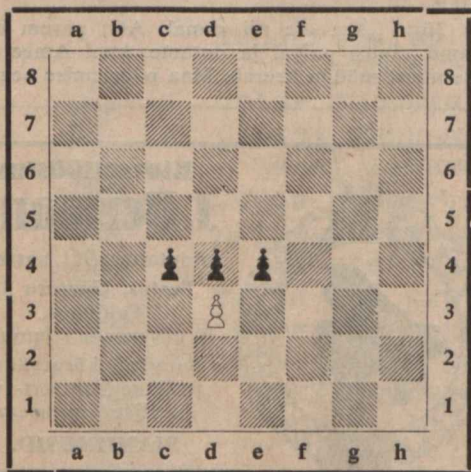
Ratsut võime kasutada vaenlase kuningale kadu andmiseks juba mängu alul, kui vastasmängija ei ole küllalt tähelepanelik ja oma käigud sooritab hooletult.

Joon. 12 näeme, et valge on oma ratsu viinud mustade positsioonile ja annab mustale kuningale kadu juba viiendal käigul. Kuigi musti on palju oma positsioonil, ei suuda nad valgele ratsule ometi muutuda kardetavaks. Must saab oma kuningat küll kaitsta, astudes kuningaga e8-lt d8-le, kuid must ratsu ei tule tühjalt tagasi, vaid ta hävitab musta vankri a8-lt. Kuidas ratsu pääseb aga a8-lt välja, kuna ta c7-le enam hüpata ei või, sest must kuningas lööks ta säält, oleneb sellest, missugused käigud must edaspidi teeb. Katsuge mängu jätkata, siis näete, kas päästate valge ratsu või langeb ta lahingus mustade poolt tabatuna.

### ETTUR

Ratsuga lõpetasime tagurite vaatluse. Asume nüüd vaatlema etturit, seda kõige mannetumat tegurit maleväljal. Kui taguritel oli õigus liikuda nii, nagu nad soovisid ja nagu olukord seda nõudis, kas vaenlase suunas või taganedes, siis etturi kohta on antud ainult

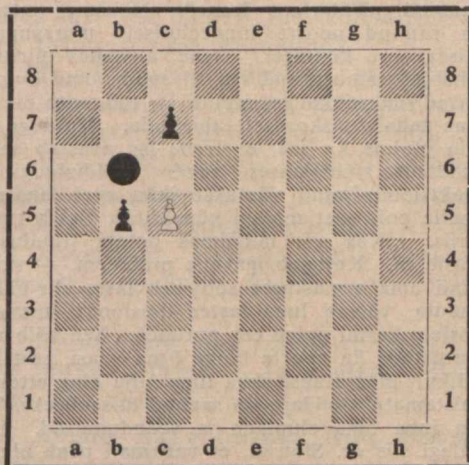
### Mustad.



Joon. 13. Valged.

üks käsk — „edasi!“ Mingit taganemist ei tohi olla, kuigi ettur on silmnähtavalt hädaohuski. Nagu eelpool nägite, löid tagurid nii, nagu nad käisid, kuid etturid seda ei saa. Ettur liigub ainult piki vertikaale, kuid lööb diagonaalsest. Näit. kui valge ettur asub väljal d3, siis võib ta lüüa musti ettureid mitte d4-jalt, vaid c4-jalt ja e4-jalt (vaata joon. 13).

### Mustad.



Joon. 14. Valged.

Ettur võib astuda edasi piki vertikaali ainult üks ruut korraga, kuid algväljalt võib ettur edasi astuda ka kaks ruutu korraga. Näit. kui valge ettur seisab väljal b2, siis on see etturi algväli, sest kõik valged etturid seisavad 2.-sel horisontaalil ja mustad etturid 7.-dal horisontaalil. Kui nüüd ettur teeb mängus esimese sammu, siis võib ta edasi astuda kaks ruutu korraga, see on b2-lt b4-le. Mustad etturid aga valgete suunas 7.-lt 5.-le horisontaalile. Seda sammu nimetatakse etturi kaksiksammuks, kuid ei tohi unustada, et kaksiksamm on lubatud ainult etturi esimesel käigul. Kui ettur astus b2-lt b4-le, siis võib ta säält edasi astuda ainult b5.

Nagu joon. 13 nägite, võib ettur lüüa ainult neid vastastettureid, mis asuvad temast ühe horisontaali võrra eespool naabervertikaalidel. Kuid etturil on olemas veel üks löömisviis, kus ettur võib lüüa vastasetturi naabervertikaalilt küll, kuid samalt horisontaalilt, kus asub ta ise. Niisugust löömist nimetatakse erilöömiseks ehk löömiseks „en passant“. Seljuhul ei asetata aga lööja ettur löödava asemele, vaid sinna ruudule, millest viimane üle astus. Kuid niisugune erilöömise õigus on maksev ainult löödava etturi algseisust kaksiksammuga lahkudes järgm. vastase käigul. Kui seda löömise õigust ei kasutata, pole see hiljem enam võimalik.

# TÜTARLAPS IRENE

Vanemuise teatri õpperühma esinemine  
Tartus. Lavastus — O. Aloe. Lavapildid  
— A. Lepik.

Vanemuise teatri juures töötav õpperühm on asutatud 1935. a., mil tööd alustati 25 õpilasega. Aastate jooksul on õpilaste arv kahenenud, kuna mitmed on asunud juba tööle teiste teatrite juures. Majanduslikult piiratud olukorrad on pidurdanud õpperühma võiks öelda välist õppetööd, seda enam on aga tööd tehtud sisemiselt — igatahes tunnustustvääriv on noorte esinejate tunnetuskaala ulatus.

Õpperühm tõi seekord lavale P. Wegneri näidendi „Tütarlaps Irene“. Näidendi intriigi on rajatud noorte hingeelulisele murrangule täisealisuse künnisel. Irene, austades piiritult ema ja ammusurnud isa, ei suuda oma kujundatud tõekspidamusi muuta, — talumatu on, et ema tahab teiskordselt abielluda. Muidugi on siin oluline ka see, et Irene ise avastab selle kavatsuse, misjuures tekib psühholoogiline reaktsioon: **mind võetakse ikka veel lapsena**, mulle pole sest midagi kõneldud. Tekib raske kriis. „Kas siis maailmas polegi truudust?“ küsib ta. Kujuneb igavene probleem, — vanemad oma armastuses soovides laste elu hääks muuta, võivad luua lastes illusiooni, mis aga tõsielu karmi palge ees puruneb. See võib aga purustada ka noorte hinge õrna vaasi, sest harilikult märgatakse ikka liiga hilja ning ettevalmistamatult, et laps on saanud täisealiseks. Tal on juba oma eluplaan ja veendumused. Eks ütlegi siis dr. Slowan, et **vanemal peab olema laste vastu enam avameelsust**.

Näidend esitati hääs tunnetuses, osalised andsid vägagi kindla ning ilme ka koosmängu. Eriti meeldiv oli vanaema ja teenija, sest teame, kui tänamatu on noortel kujutada elukogenud vanainimest. Kõne võinuks olla küll kraad valjem, nüüd läks osa teksti kaugemal kaduma.

Õpperühma töö saavutusi oli kogunud jälgima saalitäis vaatajaid. Enamik oli keskkoolide pere, kelle keskmine vanusetase vahest oli vähene näidendi positiivseks mõistmiseks. Ettekande vastuvõtt hää, esinejaile lilli ja lavastajale-juhatajale dir. Aloe'le kestev ovatsioon ning samuti lilli.

—Et—



AGU PEERNA

K. Ruut, Vahastu

N.

## TUNNIS

Õpetaja jagab teste. Eriti kiidab ta Kusti tööd. „Nii tehke kõik alati!“ ütleb ta lõpuks. „Meie ei saa kõik nii teha!“ ütleb keegi. „Miks mitte?“ pärib õpetaja. „Meie ei tohi kõik nii teha, sest kui me kõik raamatud pingi all lahti hoiame, näete teie seda varsti!“

E. Kirss, Kastre

N.

## TARK POISS

— Ants, mis sa õppetunni ajal teed?  
— Mis ma teen? Ootan, millal see lõpeb.

O. Vallimäe, Hellenurme

N.

## KAS OLED LENNANUD

Eedi: „Ants, kas oled zeppeliiniga lennanud?“

Ants: „Ei.“

Eedi: „Aga lennukiga?“

Ants: „Ei, aga lakast lendasin küll alla, nii et olin mõni aeg haige.“

K. Ruut, Vahastu

N.

## KAVALUS

Jüri: Ats, hull, mis auku sa sääl kaevad?“

Ats: „Tahan Ameerikasse välja jõuda, koolis räägiti, et Ameerika olevat otse meie jalge all.“

Jüri: „Ära ole nii rumal, Ats; parem seisa vagusi paigal ja ootame, kuni Ameerika ise meist mööda keerab. Maa pöörlemise aegu.“



## Klaveritööstus J. Hermann

Asutatud 1911. aastal.

Tartus, Uueturu 3.

Tallinnas,

K. Jürgenson'i juures.

Soovitab kõrgeväärtuslikke kontsert- ja hariliku suurusega

PIANIINOSID.



ANNAB MÕISTATUSI

Ülesanne nr. 3

SEITSMETEISTKÜMNEST  
KAAMELIST

„Ühel farmeril oli seitseteist kaamelit puuvilla toimetamiseks sadamalinna. Ühel päeval ostis farmer veoauto, nüüd polnud kaameleid enam vaja. Ta kutsus enda juure kolm kõige tublimat töömeest — pika, keskmise ja tibatillu neegri — ja ütles:

„Kingin teile seitseteist kaamelit. Jagage need omavahel: pikale — pool kõigist kaameleist, keskmisele — kolmandik kõigist kaameleist ja tibatillule — üheksandik kõigist kaameleist.“

Asusid neegrid kaameleid jagama. Aga seitseteist ei ole ju kahega jagatav! Sae või pooleks üks kaamel! Samuti lugu kolmandikuga ja üheksandikuga.

Tuli appi neegri-vanamees ise ja ütles: „Ma tean, kuidas kaameleid jagada. Peab...“

Küsitakse: kuidas kaval vanamees jagas seitseteist kaamelit kahega, kol-

mega ja üheksaga nii, et ühtki „kõrve-laeva“ ei tarvitsenud saagida pooleks?“

Küll Naaskel vahtis meile uhkesti näkku! Me kõik vaikisime: mõistatus oli tõesti huvitav ja igauks omaette muud kui aga jagas kaameleid. Vaat' kus alles päikel! Näri sada aastat ja või siiski kellegi hammas nii terav, et paneb kröksuma. Tuli võtta peegel.

Me kukkusime vaidlema, sest üheksa on ju pool kaheksateistkümnest aga mitte seitseteistkümnest. Naaskel tegi meile selgeks, et sarnase tühise vea pärast ei tähenda vaieldagi.

„Mis siin siis lahti on?“ kõmas äkki härra Miinuse hääl. „Ah, või jälle Naaskel pruugib oma kuldsuud!“

Me ei pannud täheleegi, et vabatund oli läbi, samuti vaheaeg, ja kojamees oli juba kõlistanud arvuteaduse tundi.

„Härra Miinus, pai härra Miinus!“ hüüdsid korraga Kusti ja Liis. „Naaskelil on nii huvitavaid ülesandeid, et naera või kõveraks. Lubage meile veel viis minutit lugeda? Ainult viis minuti-kest?“

„Hüva, viis, aga mitte rohkem,“ ütles härra Miinus. „Ja täiesti vaikselt, sest kõrvalklassis on juba tund.“

„Oleme nagu hiired. Noh, Naaskel, loe!“

Naaskel vaatas altkulmu õpetajale, tal oli nagu häbi. Isegi tedretähed olid läinud ninaotsal veripunaseks.

„See... see on jälle muistend,“ soistas ta nagu kellelegi vabanduseks ja luges:

(Lugege Teie seda „Õpilaslhehes nr. 10)

КЕПЕКАСЕТЕАТ КЕАМЕЛТЕ

ЛОТ ТООМС ТЕАТЕ ИЛЛЕ ЈА МНОГО ОДТ КОККА  
ДЕ'ЕТ ТООМТЕ ШТДЕТ ТЕЕН'БЛНКА СЕНТ.

ПРЕЗ: „ВУНС МЛТТЕ КОЛЛАС ОМС КЕАМЕЛ'УЛС КЕЛ-

КЕЛЕТ АСМАСЕЕС АСДТА АЕЕДЕДЕЈС ИЛЛЕ ЈС

МОНДЕ КЕАМЕЛТ ЈС АТТА АЕЕДЕДЕЈСТЕ РЕДЕАТ.“

ПРЕЗ КЕЛЕТ АСМАСЕЕС'ДОТТА КЕПЕКАСЕТЕАТКЛМ-

„ПРЕКАС'КЛЛЕ ЈС КЕКА ОН КОККА СЕТРАТЕАТН

ДЕ ЈС АТ КЕКА КЕАМЕЛТЕ

ЈС АТ КЛЛЕ КЕАМЕЛТЕ'ЛТРЕТТТТЛ ЈСДЕС ПРЕКАС-

ДЕТЕ ПРЕКАС КЕАМЕЛТЕ'КЕАКМТЕ ЈСДЕС КОТМЕДЕ

БТКК МЕЕДЕР ЈСДЕС КЕЛЈС БООТЕКА ЈС АТ ОУ-





# SPORT



## Kergejõustiku hiilgeaasta

**Ka hüpates euroopaklass osaliselt saavutatud!**

Uued rekordid: teivashüppes 4.02 ja kolmikhüppes 14.55.

Parimaid tulemusi saavutati teivashüppes. Suursündmusena eelkõige nimetagem, et

**kaks meest ületas kauaunistatud 4 m piiri.**

Mäletame, et E. Äärma juba mitu hooaega oli ligilähedal sellele, kuid alati jäi puudu — ületamine ise. Mullu edenes tublisti R. Kiipsaar, jõudes Äärmale võrdvõimeliseks konkurendiks. Sest temalgi oli süüdi vaid pisitilluke annus ebaõnne, et 4 m jäi Kaunases ületamata. Et meil nüüd oli kaks tippmeest, see oli asjale aina kasuks: teineteise võidu mehed rühmasid kogu talve vältel harjutada, sest kumbki soovis jõuda esimese eestlasena üle 4 m. Tegelikult ületas küll 4 m esimesena E. Äärma, kuid et mõlemad tegid seda samal võistlusel, siis rekordi püstitamise au kuulub võrdselt mõlemaile. Tehniliselt on kummalgi hüvesid ja pahesid. Äärma hoog oli kiirem, teiba aukuviimine sulavam ja pendeldus parem. Selle kõik tegi aga tasa Kiipsaar otse ideaalse latitehnikaga. Noortel spordi-poistel on aga mõlemast õppida võrratult palju! Kahjuks aga tahab vist kujuneda nii, et Äärma loobub võistlemast — ta ei taha olla ajutiseltki teine sääl, kus ta on harjunud olema esimene. Võib-olla siiski talvel haihtub kibedus ja Äärma unustab loobumislubadused.

Kuid meil leidub järelikasvugi teiba-meeste peres. Tallinlane Adamson (380) on jõuline mees ja võib tuleval aastal ligineda 4 meetrile. Teisist arenemisvõimelisest mainigem järvalast Stephani; sakalast Karelsoni, tallinlast Lindali, Kiipsaare õpilast Viirmaad, Lutsu jt. Sakalasel Koigilgi ei puudu füüsilised eeldused, ainult mees ei viitsi korrapä-

raselt teivashüpet harjutada, vaid rabeleb kaasa kümnel alal.

### Kolmikhüppes A. Raska

parandas Küttise rekordit (14.43) kahel korral ja jõudis esimese eestlasena üle 14,50 meetri. Tänu võlgneb ta siin päämiselt olümpiafilmile, kus võis aegluubis näha jaapanlaste suurepärase hüpetehnikat, eriti teise sammu pikendamist. Kui Raskal eeloleval aastal jätkub tahtmist ja aega, võib ta jõuda veel ligemale 15 m-le, sest rekordiline hüpe (14.55) oli hüpatud ligi paarkümmend sentimeetrit tagapool hüppejoont.

Uusi 14-m mehi kerkis juurde kaks. Stabiilsem neist oli E. Armi, kes omab ka üsna häa hüpetehnika, kuigi mitte sellist viimistlust nagu Raskal. Puudu tuleb mehel veel jõust, mistõttu ta enamasti oma paremad saavutused tegi esimesel katsel.

Noor võrulane Salum seevastu on füüsiliselt tugev, kuid hüpetehnika pole veel hääks kujunenud. Eriti puudulik on hoojooks, mis on liialt kramplik, samuti puudub lõdvestus enne äratõuget. Tema parim saavutus (14.40-tundub veel juhuslikuna ja arvatavasti saavutatud murul hüpates, mis eriti Salumi hüpetehnika juures tagajärge soodustab oma vetruvusega. Kuid Raska rekord pole tema eest kindlustatud!

Teisi uusi mehi pole silmapiiril näha, kuid kolmikus võivad nad kerkida üsna kiiresti. Siiski, nimetada võiks E. Kleisi, kuid tema harrastab kolmikut vaid muuseas.

### Kaugushüppajaist

pääses üle 7 m eelmise aasta eeskujul vaid 2 meest — R. Toomsalu (7.32) ja A. Raska (7.10). Vaid üks sentimeeter jäi puudu K. Ivanov'il. Tema, Vuht ja Kleis võivad eeloleval hooajal jõuda üle 7 m, kui neil suureneb kiirus ja para-

neb hüppetehnika. Eelmise aasta 7-meestel F. Tarkman viibis sõjaväes ega saanud harjutada. Temagi võib taas jõuda üle selle piiri.

### Kõrgushüppe

tipud jäid ootamatult madalaiks. Rekordimees Kuuse kannatas haiguse all ja võistles vaid ühe korra (1.80). O. Kaldrel sõjaväes teenides puudusid harjutamise võimalused ja eelmise aasta 1.85-meestel Veskila oli hoopis „vormist väljas“, tingituna eluviiside korratusest ja treeningu puudusest või juhuslikkusest. A. Hallik edenes küll jõulisemaks, kuid stiil jäi endiselt kehvaks. Uuteks 1.80-meesteks tõusid viljandlane H. Koik (1.83), Levikov ja varakevadise üllatusmehena E. Pilliroog, kelle nimele jäi ka hooaja tippmark (1.86). 17-aastane koolipoiss võib-olla oleks jõudnud ka üle 1.90-ne, kuid hooaja algupoolel sagedate võistlustega kurnas enese liiaks ja lisaks südasuvel vigastas jala. Tuleval aastal aga mõlemad Kaldrega võivad tõusta üle 1.90-ne: Samuti on suuteline selleks Kuuse, kui ta ennast tõsisemalt käsile võtab. Uusi 1,80 m mehi lootkem O. Jürimäest, P. Vakkar'ist, J. Raid'ist jt. noortest, kelle nimesid kirja panna on veel vara.

Järne

Enel

# Sädala tähtsamat

Hollandi malesuurturniiril võitis P. Keres Capablanca. Seis pärast 6. vooru on (kuigi mõni mäng veel pooleli): 1. R. Fine (5 p.), 2. P. Keres (4 p.), 3. dr. A. Aljechin (3,5 p.).

Eestisse üks suur noorte organisatsioon „Eesti Noored“. 1. apr. 1939. a. ühendatakse skaudid ja noorkotkad, kusjuures poiste nime-tuseks on „kotkas“, tüdrukute „kodutütar“.

Meeste laulupäev toimub tuleval suvel Tartus. Üldjuhtideks on J. Simm ja E. Tubin.

Tänavune turismihoogaeg. 1. jaan. kuni 30. sept. k. a. külastas Eestit üldse 81 885 välismaalast, seega 4 313-ne võrra rohkem mullusest. Kõige rohkem külastasid meid lätlased, nimelt 45 562 isikut. Järgnevad Soome, Rootsi, Saksamaa, Leedu, Inglismaa, Poola, USA, Ungari jt. Kuurortides suvitas üldse 5 811 välismaalast.

Türgi president Kemal-Atatürk †. Kemal-Atatürk, uue Türgimaa looja ja innukas isamaalane suri 58 a. vanuses. Kogu maal on valitsemas harras lein. Päälinn Ankara otsustati nimetada Atatürkiks.

Nobeli auhind füüsika alal anti itaalia teadlasele Emil Ferm'ile, kes on leiutanud uue elementaarse radioaktiivse oolluse.

Nobeli kirjandusauhinna sai Ameerika naiskirjanik Pearl Buck.

Eesti Kaitseliit 20-aastane. Eesti kodanlik ja vabatahtlik Kaitseliit pühitses 11. nov. k. a. oma 20-ndat aastapäeva. Liidu tegevust on juhtinud J. Pitka, kindral E. Pöder ja 1925. a. alates kindral Orasmaa. Kaitseliit on hõlmanud endasse ligi 100 000 Eesti kodanikku.

## SPORDIKALENDER

**EESTI VÕITIS!** Eesti-Saksa maadlusmaa-võistlus Tallinnas andis Eestile toredu võidu 5 : 2. Eestlasist võitsid Maiste (kärbesk.), Toots (kergek.), Roolaan (keskk.), Neo (poolraskek.) ja Kotkas (raskek.), kes tõi ainsa seljavoidu.

Tallinna Kalevi ja Tartu NMKÜ vahelise korvpallivõistluse võitis Kalev 30 : 29.

Eesti võtab osa Euroopa korvpalliesivõistlustest, millised toimuvad Kaunases.

Helsingi olümpia rahaline eelarve on valminud ja ulatub 165 miljonile margale.

Läti ping-pongimeeste edu. Läti ping-pongimeeskond võitis Soome koondusmeeskonda 5:0 ja Eesti meeskonda 9:0.

Stepulov võitis Hamburgis viinlase Wöher'i 5. ringil.

## MEIE KIRJAKAST

U. Raukas — Värdis (kirja ettelugemine kl. naeruvääristab meie vanemate karjaoskamatust); Raim Kaim — Sügisene karjaskäija; E. Jents — joonis; Viivi Eelmäe — Väike Ülo, Kaarel; E. Pille — Öö taganeb (nagu albumist?); G. Tamme — Eesti keele uuendust (oli juba kord ja vaata vastus „Ö.“ nr. ), Vabale Eestile; F. Mägi — Lumemees; U. Eelmäe — Mardipäev; U. Sampu — Väike riik, Poeg jäi maha, Taat (osa on juba varemgi olnud); Maimu Tuur — Kodukased (joonis), Õpime noored; Ü. Tuur — Sügis; Vaikke Kingisepp — Ju kaseladvast; H. Juhkam — Sügis; Ü. Vannus — Sangarite maa, Kevade kutses, Valesi mõistetud, Klassis — EI!

Ellen Kolk — Sügisetaat (on need tõesti oma tööd?), Rong; H. Oja — nali, Sügis; E. Pille — Uus koduloom, Sügisene öö; V. Süvalo — Idaviikingite vang; U. Raukas — Kellaeg; Raim Kaim — Äralend, Külma aias, Muinasjutt, Hilissuve ööl (võib-olla); H. Oja — joonis; Viivi Eelmäe — Koolis; Ü. Vannus — Mis jaoks; E. Lõhmus — Karjaseelu — JAA!

## 27. RISTSÖNU (5 punkti)

1	2	3	4	5	6	7	8
9				10			
		11		12			
13	14					15	
16			17		18		19
		20			21	22	
	23		24	25		26	27
28	29		30			31	
	32		33		34		
35				36			
		37					

Paremale: 1. K. Raua teos, 9. Eesti kirjanik, 10. Iseloomu omadus, 11. Purje liik, 13. Loomatoit, 15. Naise nimi, 16. Ese, 17. Valmistab tihti palju rõõmu, 19. Eesti Vabariik, 20. Kannab keha, 21. Planeet, 24. Poisi nimi, 26. Mitte pääl, 28. O. Luts'u teos, 30. Kääne sõnast „agu“, 31. Konna häälitus, 32. Kahjur, 34. Kaksikvokaal, 35. Kaksikkonsonant, 36. Raiska! Pillal, 37. Kala.

Alla: 1. Mägestik Euroopas, 2. Metsloom, 3. Voolab soontes, 4. Tsviil, 5. Sidesõna, 6. Annab sooja, 7. Uus, värske, 8. J. Tamme ballaad, 12. On hädas kõige lähem, 14. Puhang, 17. Mütoloogiline olend, 18. Eesli häälitus, 22. Pinna mõõtühik, 23. Korporatsioon, 25. Noot, 27. Sõna laevandusest, 29. Kaksikvokaal, 33. Geomeetiline lühend, 34. Kell, 35. Kindel suurus matemaatikast.

## 28. KASTMÕISTATUS (3 punkti)

1.	a				a
2.	a				n
3.	ü				a
4.	r				l
5.	a				š

a, a, a, a, d, h, i, i, j, k, n, n, n, n, o, o, r, r, r, r, s, s, t, u, u

Antud tähed asetada tühjadesse ruutudesse nii, et igas põikreas saame kaks 4-tähelist sõna, kusjuures esi-

mese sõna lõpptäht on teise sõna algtäheks. Osa tähti on antud. Keskmised tähed õigel lahendusel ülalt alla lugedes annavad saapavabriku nime Eestis.

Tähendused: 1. Eesti kirjanik — lehma kehaosa, 2. End. eesti haridusminister — E. Zola teos, 3. Linn Eestis — Doonau lisajõgi, 4. Jõgi Itaalias — Päälinn Euroopas, 5. Mehe nimi — Vili.

## Kalju Erm, Kastre

## 29. TUNNE EESTIT! (2 punkti)

- |                |                      |
|----------------|----------------------|
| 1. — . . . . . | 1. Kirik Eestis      |
| 2. . . . .     | 2. Küla Virumaa      |
| 3. . . . .     | 3. Jõgi Eestis       |
| 4. — . . . . . | 4. Mõis Eestis       |
| 5. — . . . . . | 5. Järv Eestis       |
| 6. . . . .     | 6. Vald Viljandimaal |
| 7. — . . . . . | 7. Saar Eesti vetes  |
| 8. . . . .     | 8. Emajõe lisajõgi   |

harg, ah, vil, jõ, aar, saa, la, pe, aak, san, re, re, te, gar, a, gi, san, la, di, vas, vi, ja, re.

Koostada antud silpidest tähendusile vastavad sõnad. Iga punkt märgib ära vokaali — iga kriips konsonandi. Õigel lahendusel annavad lahendite esitähed ülalt alla Tartumaa valla nime.

## „ÕPILASLEHE“ NR. 4 ILMUNUD MÕISTATUSTE LAHENDID

## RISTSÕNA NR. 11

Paremale: 1. Henderson, 8. Araablane, 9. Asula, 10. Mi, 11. Ariadne, 16. Ultra, 17. As, 18. mulisema, 20. Sa, 21. Hiir.

Alla: 1. Haava, 2. Erserum, 3. Nautilus, 4. Eba, 5. Salme, 6. Onni, 7. Ne, 12. Atla, 14. Nash, 15. Isar, 19. Ei.

## MAATEADUSLIK MÕISTATUS NR. 12

1. Danzig, 2. Eesti, 3. Baikali, 4. Rhodos, 5. Ebavere, 6. Colorado, 7. Ecuador, 8. Napoli. DEBRECEN.

## MATEMAATILINE ÜLESANNE NR. 13

Otsitavad arvud on 46 ja 32.

## NIMEKAART NR. 14. Ajakirjanik.

## ÕIGESTI LAHENDASID:

U. Laur (7 p.), H. Joonuks (11 p.), E. Lepik (11 p.), E. Muna (11 p.), J. Sokk (3·11 p.), A. Kirsell (2·11 p.), A. Simm (11 p.), K. Erm (9 p.), V. Neemoja (11 p.), E. Kirss (2·8 p.), K. Poltrago (3·8 p.), H. Oja (2·11 p.), H. Aia (3·6 p.), K. Pender (11 p.), J. Kruusimägi (11 p.), H. Kaberland (8 p.), K. Solon (2·11 p.), O. Trubon (11 p.), V. Padar (10·6 p.), H. Kitvell (11 p.).

## AUHINNAD LANGESID:

1. K. Solon — Nahksuka jutud
2. K. Pender — Kalendritegija kimbus
3. H. Kitvell — Helbeke.

## Lahendid ära saata 5. detsembriks.

## TÄNASED AUHINNAD:

1. A. H. Tammsaare „Meie rebane“
2. O. Luts „Nukitsamees“
3. S. Topelius „Pilvehüglane“

Toimetuse ja talituse: Tartus, Võidu 10. Õ/k. „Koolivara“, telef. 8-29. Tallinna abitalitus: „Kooli-Kooperatiiv“ S-Karja 19, telef. 456-32. Posti jooksev arve nr. 2188. Vastutav toimetaja: M. Nurmik. Tegevtoimetaja ja talitusjuht: E. Tõnismäe. Väljaandja: Tartumaa Õpetajate Liit. „Õpilaslend“ ilmub üks kord nädalas (25 n-rit õppeaasta jooksul). Tellimishind postiga: aastakäik (25 nr.) — kr. 2.00; (15 nr.) — kr. 1.40; (10 nr.) — kr. 1.00; (5 nr.) — kr. 0.50. Kuu- lute hind: lehe ees 15 s. mm, mujal 7 s. mm. Trükikoda J. Mällo, Rütli 4, Tartus, 1938.